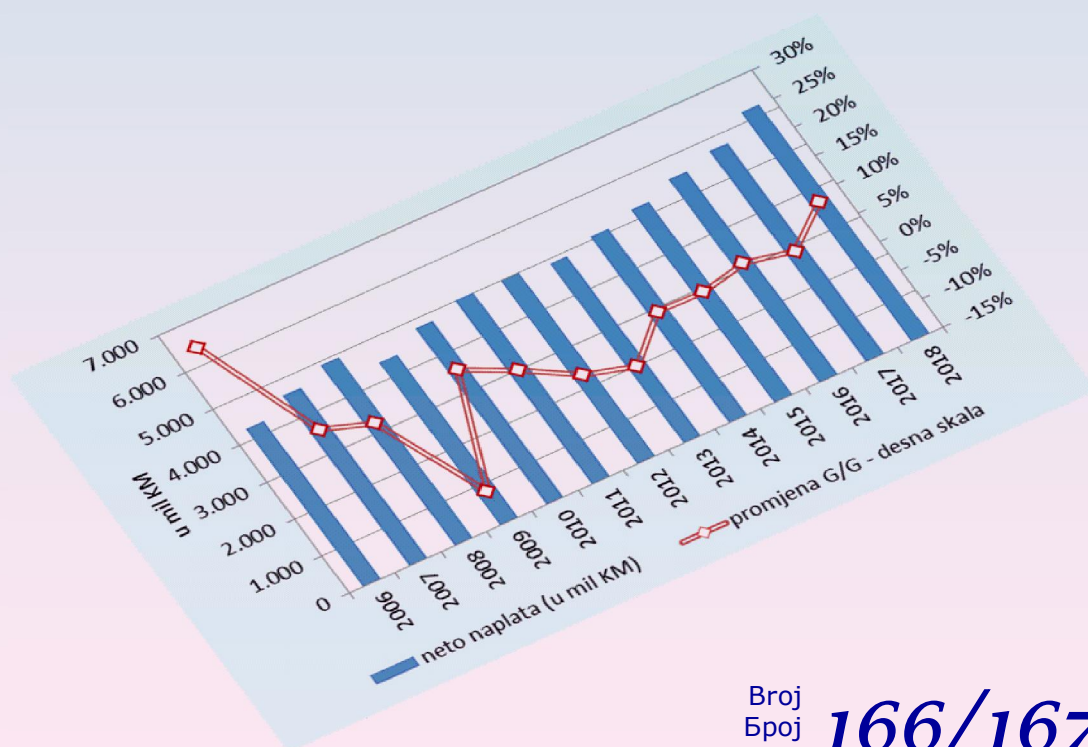

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

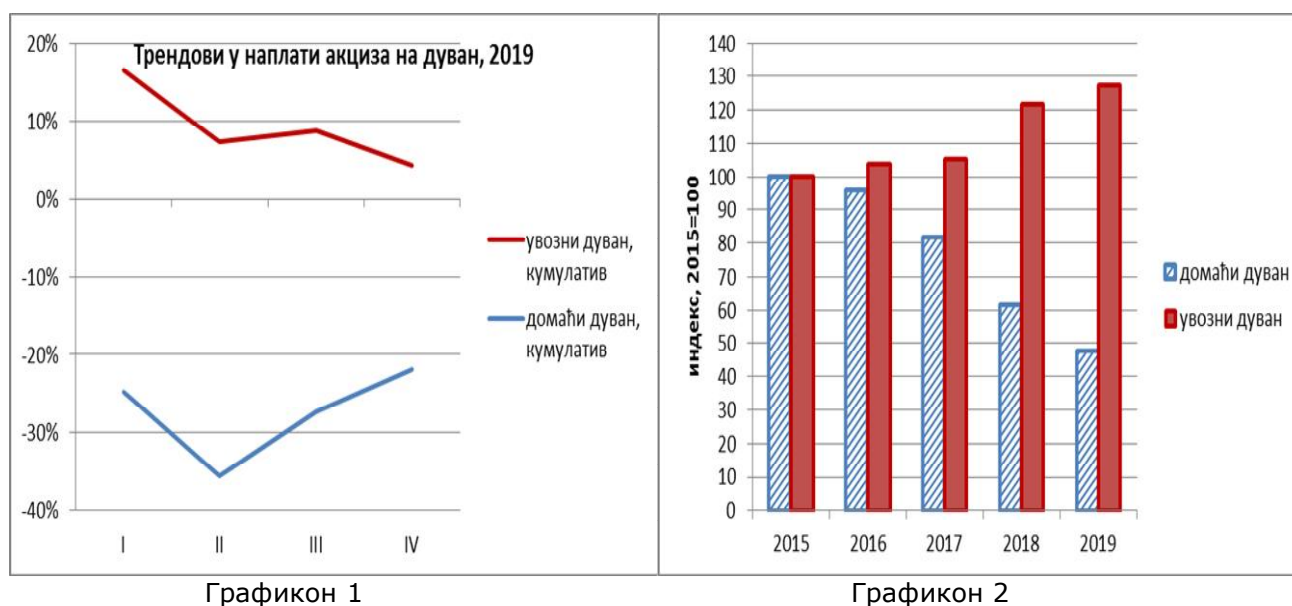
ОМА Билтен

Broj
Број
Number **166/167**

Уз овај двоброј

Према прелиминарном извјештају УИО у априлу 2019. нето наплата прихода од индиректних пореза је била већа за 65,3 мил КМ или за 13,6%. Нето ефекти за прва четири мјесеца 2019. износили су 156,9 мил КМ, што представља раст од 8,4% у односу на нето наплату у истом периоду 2018. Главни генератор раста прихода у прва четири мјесеца 2019. је ПДВ, којег је наплаћено 86,4 мил КМ више него 2018., с тим да се очекују и већи ефекти након усклађивања неусклађених прихода од цца 34,2 мил КМ. Позитивни ефекти су остварени и у наплати акциза на деривате нафте и путарине, те у наплати прихода од царина. Приходи од акциза на дуванске прерађевине су у априлу забиљежили пад од 8,2%, чиме је анулиран раст у првом кварталу 2019.

Побољшање тренда наплате акциза на домаће дуванске прерађевине (Графикон 1) може навести на закључак да се ситуација у наплати домаћих акциза поправља. Међутим, треба имати у виду ефекат ниже основице, односно снажан пад прихода на домаће дуванске прерађевине у 2018. години. Уколико се као базна година узме 2015., као прва цјеловита година након посљедње измјене политике опорезивања дуванских прерађевина (у примјени од 1.8.2014.), номинална поређења указују да је наплата акциза на домаће дуванске прерађевине у периоду јануар-април 2019 преполовљена у односу на исти период 2015, док је на увезене дуванске прерађевине наплаћено 27% више прихода од акциза (Графикон 2).

др Динка Антић
шеф Одјељења

Садржај:

Пројекције прихода од индиректних пореза за период 2019-2022

2

техничка обрада : Сулејман Хасановић, ИТ сарадник
лектор : Дарија Комленовић, проф. англистике

Пројекције прихода од индиректних пореза за период 2019-2022

Сажетак

Релативно мало времена је прошло од објављивања посљедњих пројекција прихода од индиректних пореза (октобар 2018. године). Дирекција за економско планирање (ДЕП) је у марту 2019. године објавила ревидиране пројекције макроекономских показатеља, у којима није било значајнијих измјена индикатора за 2018. годину. У вријеме израде ДЕП-ових пројекција још увијек нису били доступни званични подаци из националних рачуна за 2018. годину, али су на бази доступних података за прва три квартала 2018. године и краткорочних статистичких показатеља за четврти квартал процијенили да је у 2018. остварен реални раст БДП-а од 3,3%, што је непромијењен ниво у односу на њихове пројекције из септембра прошле године. Са друге стране, пројекције реалног раста БДП-а за 2019. годину ревидиране су наниже, са 3,5% на 3,1%. Поменуте корекције у ДЕП-у појашњавају успоравањем економског раста у ЕУ у другом полугодишту 2018.г., те код важних трговинских партнера БиХ као што су Њемачка и Италија у посљедњем кварталу 2018. године, истичући релевантност наведених кретања на економију БиХ. У наредним годинама се према пројекцијама ДЕП-а очекује наставак тренда економског раста у БиХ, а пројекције реалног раста у 2020. и 2021. остале су непромијењене у односу на њихове пројекције из септембра 2018.

Према пројекцијама Одјељења за макроекономску анализу (у даљем тексту Одјељење) из октобра 2018., очекивало се да ће у 2018. години бити прикупљено 6.142,6 мил КМ прихода од индиректних пореза. Показало се да су пројекције биле релативно опрезне, с обзиром да је наплаћено 6.220,8 мил КМ или 78,2 мил КМ више прихода. Пројекције су премашене на приходима од ПДВ-а и акциза на дуван због позитивних трендова наплате нето ПДВ-а у посљедњем кварталу 2018., те промјене структуре тржишта цигарета у корист увозних која је донијела и промјене шеме наплате прихода од акциза.

Пројектовани износ наплате нето прихода од индиректних пореза за 2019. годину износи 6.452,9 мил КМ што је за 3,7% више него у 2018. години. Пројектована стопа раста прихода је за 1,1 п.п. виша од пројекција Одјељења из октобра прошле године. Највећи допринос пројектованом апсолутном расту прихода у 2019. години од 232,1 мил КМ имају приходи од ПДВ-а (140,4 мил КМ). Слиједи приходи од путарина и акциза са пројектованим растом од 35,7 и 35,4 мил КМ респективно. Пројектовани раст прихода од царина износи 15,7 мил КМ. Остатак годишњег раста прихода се односи на остале и неусклађене приходе на ЈР УИО.

Пројектовани износ прихода по врстама за 2019. годину чини основу за израду пројекција за период 2020-2022. Пројектовани раст прихода од индиректних пореза од износи 176,6 мил КМ, 199,1 мил КМ и 223,9 мил КМ за 2020., 2021. и 2022. годину респективно. И у овом периоду је ПДВ највећи генератор раста прихода, с обзиром на његово значајно учешће у приходима од индиректних пореза и стабилне стопе раста у складу са пројекцијама раста приватне потрошње (ДЕП).

1. Основе и претпоставке пројекција прихода од индиректних пореза

Пројекције индиректних пореза темеље се на пројекцијама макроекономских показатеља ДЕП-а из марта 2019. године, а узимају у обзир трендове наплате индиректних пореза, те текуће владине политике у области индиректног опорезивања (*baseline* сценарио).

1.1. Пројекције макроекономских показатеља, ДЕП, март 2019

Према пројекцијама ДЕП-а у БиХ се очекује наставак тренда економског раста. У ДЕП-у процјењују да би реална стопа раста БДП-а у 2019. години требала бити нешто нижа у односу на претходну годину и износити 3,1%. Под претпоставком очувања повољног екстерног окружења, те имплементације структурних реформи у земљи у 2020., 2021. и 2022. години у ДЕП-у очекују наставак тренда економског раста (Табела 1).

Табела 1. Пројекције раста БДП-а, ДЕП, март 2019

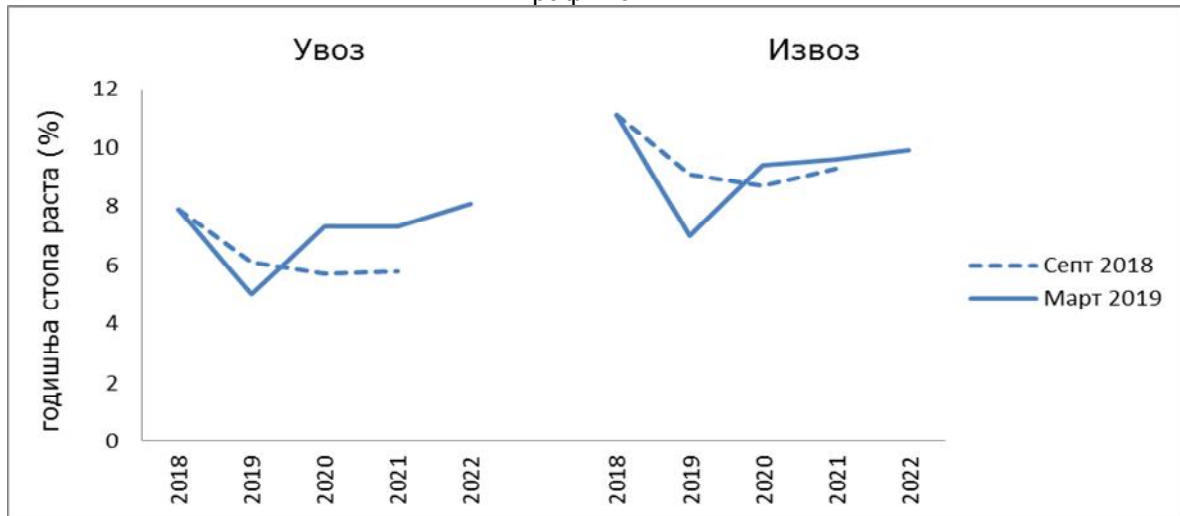
Пројектована стопа раста БДП-а	2018	2019	2020	2021	2022
Номинални раст	4,7	4,3	4,5	5,2	5,3
Реални раст	3,3	3,1	3,7	3,8	4,0

Пројекције прихода од индиректних пореза уско су везане за пројекције БДП-а и његових компоненти. Свако одступање извршења параметара из националних рачуна од њихових пројектованих вриједности представља ризик за пројекције прихода. Графички приказ пројекција компоненти БДП-а релевантних за пројекције индиректних пореза, и њихових промјена у односу на ДЕП-ове претходне пројекције (септембар 2018. године) приказан је у наставку овог документа (Графикони 1-3).

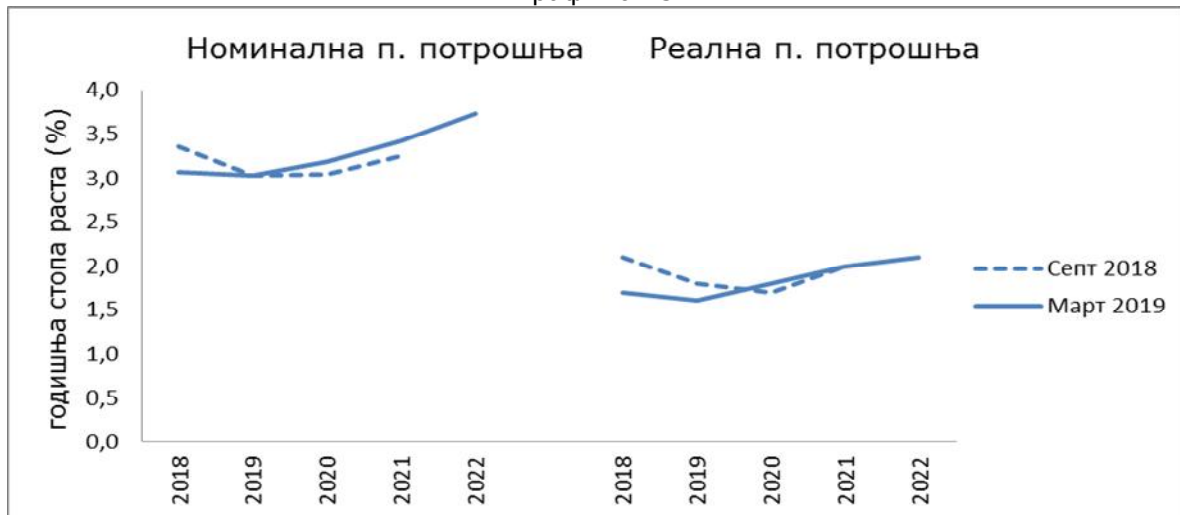
Графикон 1

Графикон 2

Графикон 3

1.2. Текуће политике у области индиректног опорезивања

Обавезе и систем плаћања ПДВ-а регулишу се Законом о порезу на додату вриједност ("Службени гласник БиХ", бр. 9/05, 35/05, 100/08 и 33/17).

Политика акциза регулисана је Законом о акцизама у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 49/09, 49/14, 60/14 и 91/17). Пројекције прихода од индиректних пореза су засноване на претпоставци наставка хармонизације акциза на цигарете са стандардима ЕУ и примјени политике опорезивања резаног дувана према измјенама Закона из 2014. године.¹ Политика акциза на дуван у 2019. утврђена је Законом о акцизама и Одлуком² Управног одбора УИО. Очекује се да ће се законски плафон укупне акцизе на цигарете од 176 КМ/1000 цигарета за све цјеновне категорије цигарета достићи 2019. године, чиме би била окончана хармонизација са стандардима ЕУ у сфери опорезивања цигарета³.

Законом⁴ о царинској политици у Босни и Херцеговини уређују се основни елементи царинске политике, те општа правила и поступци који се примјењују на робу која се уноси и износи из царинског подручја Босне и Херцеговине.

Фазни процес либерализације спољне трговине БиХ приказан је на Графикону 4.⁵

Графикон 4. Фазе либерализације спољне трговине БиХ

	СЕФТА	ЕУ, ССП			царинско евидентир.				ЕФТА		ЕУ, адапт. ССП
2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017

¹ Нова политика је у примјени од 01.08.2014. (Измјене Закона о акцизама у БиХ „Службени гласник БиХ“ бр. 49/14)

² Одлука о утврђивању специфичне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дуван за пушење за 2019.годину (Службени гласник БиХ бр. 75/18).

³ У парламентарној процедури се налазе измјене Закона о акцизама, које је Управни одбор УИО усвојио у 2018.години, а које подразумијевају увођење трогодишњег мораторија на повећање специфичне акцизе на цигарете, почевши од 2019. У међувремену је усвојена Одлука о утврђивању специфичне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дуван за пушење за 2019.годину према важећем Закону. С обзиром на очекивања у вези са достизањем ЕУ стандарда у опорезивању цигарета у 2019.години евентуално усвајање измјена Закона о акцизама не би имало стварних ефеката на наплату прихода у периоду 2020-2022.

⁴ Нови Закон о царинској политици ("Службени гласник БиХ" бр. 58/15) примјењиваће се тек од августа 2019, а до тог датума се примјењује стари Закон о царинској политици ("Службени гласник БиХ" бр. 57/04, 51/06, 93/08, 54/10 и 76/11). Изузетак је члан 207. новог Закона који се примјењује од 25.04. 2018.

⁵ Више о либерализацији вањске трговине БиХ у Антић, Д. „Либерализација вањске трговине БиХ (2007-2017): импликације и компаративна анализа“, ОМА Билтен 152/153, март/април 2018.

1.3. Трендови наплате индиректних пореза

Прикупљени приходи од индиректних пореза показују дугорочни тренд раста. Изузеци су били „кризна“ 2009. година када је остварен снажан пад прихода од 9,9%, те стагнација и блажи пад прихода у 2012. и 2013. години респективно. У свим осталим годинама забиљежен је раст прикупљених прихода на ЈР УИО (Графикон 5). У 2006. години је прикупљено 4,1 млрд КМ нето прихода од индиректних пореза на ЈР УИО, а у 2018. години је износ нето наплаћених прихода увећан за више од 50% (6,2 млрд КМ) у односу на 2006. годину. Треба напоменути да ови износи не укључују заостале уплате индиректних пореза на рачуне ентитета, који су у почетним годинама након увођења ПДВ-а били значајнији.

Удио индиректних пореза са ЈР УИО у БДП-у је варирао протеклих година. Након пада овог удјела са 18,8% у 2008. години на 17,1% у кризној 2009. години, од 2010. године се креће у рангу између 17,3% и 18,6%. Процјењује се да је у 2018. години (пројекције БДП-а од стране ДЕП-а) износио 18,3%. Удио индиректних пореза са ЈР УИО у укупној потрошњи је такође варирао, а од 2014. године показује непрекидни тренд раста. Процјењује се да је у 2018. години (пројекције потрошње од стране ДЕП-а) износио 19,5%

Графикон 5

Табела 2. Удио прихода од индиректних пореза са ЈР УИО у БДП-у и укупној потрошњи

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
% БДП-а	19,5	19,8	18,8	17,1	18,4	18,6	18,1	17,3	17,9	17,7	17,8	17,6	18,3
% потрош.	18,4	19,2	17,9	16,5	17,6	17,7	17,4	16,9	17,3	17,7	18,3	18,4	19,5

Извор: Калкулација на основу података УИО, Агенције за статистику БиХ и пројекције ДЕП-а за 2018. годину

1.3.1. Наплата у 2018. години

Преглед наплате индиректних пореза показује да је у 2018. наплаћен рекордни износ прихода од индиректних пореза од оснивања УИО од 6.220,8 мил КМ, а стопа раста је досегнула чак 8,6%. Висока стопа раста је била очекивана имајући у виду ефекте измјене Закона о акцизама. Да би се у сврху анализе осигурала упоредивост наплате прихода од индиректних пореза у 2018. са наплатом у 2017. потребно је у цијелости искључити наплату намјенске путарине, с обзиром на чињеницу да се скоро сви ефекти измјена Закона о акцизама (у примјени од 1.2.2018.) односе на намјенску путарину. Износ прихода након искључивања намјенске путарине представља трансфере прихода према буџету институција БиХ, ентитетима и Дистрикту ("средства за расподјелу"). Након искључивања наплате намјенске путарине из износа укупно наплаћених индиректних пореза у 2017. и 2018. раст средстава за расподјелу у 2018. износи 4,7%. Будући да ефекти измјена Закона о акцизама укључују и износ ПДВ-а који је наплаћен на додатну намјенску путарину искључивањем тог ефекта стопа раста средстава за расподјелу износи 4%. Стога, може се закључити да су измјене Закона о акцизама донијеле 4,6 п.п. раста прихода од индиректних пореза.

1.3.2. Наплата у првом кварталу 2019.г.

Укупни приходи

Према прелиминарном извјештају о готовинском току на ЈР УИО је у марту 2019. наплаћено 628,3 мил КМ бруто прихода од индиректних пореза, што представља повећање од 9,2% у односу на март 2018. Међутим, због повећаних исплата поврата ПДВ-а нето наплата је била већа за 41,8 мил КМ, односно за 9%. На нивоу првог квартала 2019.године бруто наплата је износила 1,823 млрд КМ, док су исплате поврата биле веће за 30,2 мил КМ у односу на први квартал 2018. У коначници, нето наплата прихода од индиректних пореза је била већа за 91,7 мил КМ од наплате у првом кварталу 2018. Високом стопом раста прихода од индиректних пореза од 6,6% настављен је тренд позитивног раста у пет посљедњих квартала (Графикон 6).

Графикон 6

Графикон 7

Поређење номиналне наплате прихода од индиректних пореза у првом кварталу 2019. у односу на први квартал 2018. указује на закључак да је и поред високих исплата поврата нето наплата прихода од индиректних пореза у номиналном износу била најуспјешнија од успоставе УИО (Графикон 7).

Стопа раста у првом кварталу 2019. је очекивано нижа, с обзиром да је наплата прихода у 2018. години укључивала ефекте повећања стопе намјенске путарине из цијене нафтних деривата, у складу са измјенама Закона о акцизама. Будући да се измјене Закона примјењују од 1.2.2018. наплата прихода у јануару 2019. садржи и ефекте повећане стопе путарине. У структури оствареног раста прихода од индиректних пореза од 6,6% у првом кварталу 2019. наведени ефекти су допринијели са 1,4 постотна бода.

Анализа по врстама прихода⁶

Царине

Позитиван тренд у наплати прихода од царина из другог полугодишта 2019. настављен је и у првом кварталу 2019., са благим растом. Наплата царина је детерминисана кретањем увоза из ЕУ у дијелу роба који је остао под режимом царина и увоза из трећих земаља. У јануару су приходи од царина пали за 2,5% у односу на исти мјесец 2018, док је у фебруару и марту забиљежен раст од 12,7% и 9,5%, респективно, што је квартални раст повећало на 7,2%. Преглед кварталних трендова у наплати прихода од царина показује да је и поред снажних турбуленција задржан позитиван тренд који траје већ дванаест квартала узастопно (Графикон 8).

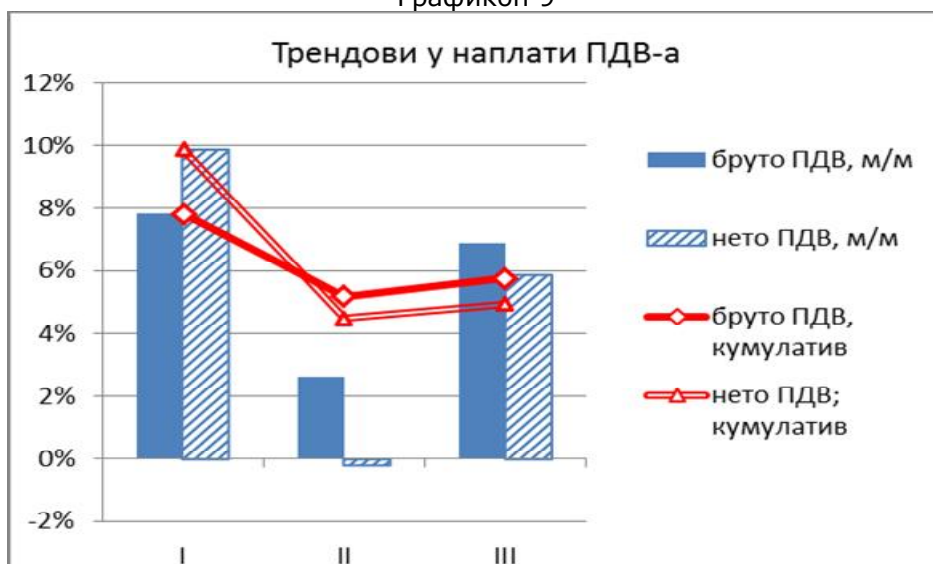
⁶ Треба напоменути да је у првом кварталу наплаћено и 20,9 мил КМ прихода, који будући да нису усклађени у ИТ систему УИО, нису могли бити узети у обзир у анализи наплате по приходима.

Графикон 8

ПДВ

У првом кварталу 2019. настављен је тренд позитивног раста ПДВ-а из 2018., али са скромнијим стопама раста. То је и очекивано с обзиром да су на високу стопу раста ПДВ-а у 2018., између осталог, утицала два фактора чији је утицај испољен у 2018 – повећање стопе путарине и нето готовински начин извјештавања о наплати прихода, који није обухватио компензацију обавеза за акцизе и путарине из потраживања по основу ПДВ кредита⁷. Мјесечна наплата ПДВ-а у првом кварталу је снажно осциловала због осцилација бруто наплате и поврата ПДВ-а. Но, раст кумулативног нето ПДВ-а од 5% на нивоу квартала је и даље изнад пројекција потрошње.

Графикон 9

⁷ Посљедица нето готовинског рачуноводственог извјештавања је прецјењивање наплате ПДВ-а и потцјењивање наплате прихода од акциза.

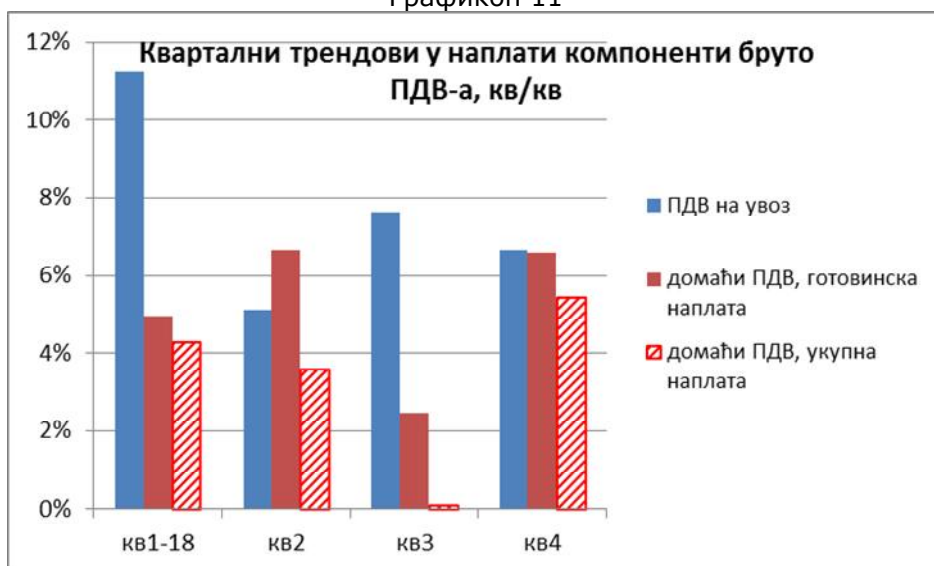
Из прегледа кварталних трендова у наплати нето ПДВ-а може се уочити да позитивна кретања у наплати ПДВ-а трају већ три године у континуитету, са изузетком пада у четвртном кварталу 2018., који је, великим дијелом, посљедица пролонгирања исплате поврата из једног у други квартал (Графикон 10). С обзиром да је према прелиминарном извјештају УИО привремено остало неусклађено 20,9 мил КМ могу се очекивати и више стопе раста ПДВ-а у првом кварталу 2019.

Графикон 10

Раст бруто ПДВ-а у првом кварталу 2019. резултат је снажног раста домаћег ПДВ-а од 8,4% и скромнијег раста ПДВ-а на увоз од 4% (Графикон 11).

Графикон 11

Потребно је напоменути да је наплата домаћег ПДВ-а у 2018. била прецизијена због нето готовинског извјештавања о компензацијама обавеза за акцизу и путарине са ПДВ кредитом.

Проблем рачуноводственог евидентирања компензације пореза у 2018.г. је изражен и у 2019. години, али у смислу кориштења статистичке основице за поређења. Због неоправданог повећања домаћег ПДВ-а у 2018. стопе раста у 2019. су потцијењене. Да би се добила стварна стопа раста домаћег ПДВ-а потребно је искључити износ ПДВ кредита којим су плаћене обавезе за акцизу и путарину у 2018. из износа домаћег ПДВ-а. Након те корекције стопа раста домаћег ПДВ-а у првом кварталу 2019. износи 9,2% (Графикон 11, „домаћи ПДВ, укупна наплата“).

Поређење поврата ПДВ-а у првом кварталу у 2019.г. са 2018. указује на повећање поврата обвезницима од 8,7% или +26,1 мил КМ, док је поврата међународним пројектима исплаћено 4,6 мил КМ више него у истом периоду 2018. Преглед кварталних трендова исплате поврата ПДВ-а показује велике осцилације у 2018. години. Након значајнијег пада поврата у четвртном кварталу 2018. године у првом кварталу 2019. исплате поврата су порасле за 8% (Графикон 12). При томе, је просјечна стопа издвајања из бруто ПДВ-а за исплату поврата у првом кварталу 2019. за 1,4 постотна бода виша од просјечне стопе у 2018., док у односу на претходне године представља максимални удио до сада.

Графикон 12

Акцизе и путарина

Након пада прихода од акциза у посљедња два мјесеца 2018. у јануару 2019. је остварен раст од 3,2%. Међутим, већ у фебруару је забиљежен пад наплате који је кумулативне приходе свео на ниво из 2018. У марту је остварен снажан раст наплате од 13,2%, што је кумулативни раст повећало на 3,9%. Квартални преглед показује и снажне кварталне осцилације у наплати акциза, које су посљедица осцилација у наплати акциза на дуван и деривате нафте у посљедње три године (Графикон 13).

Графикон 13

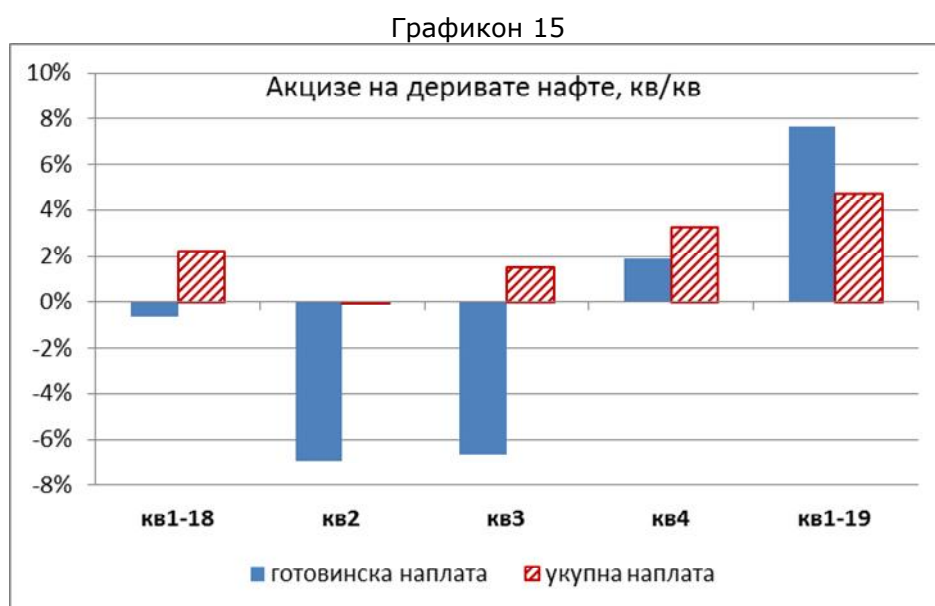
Графикон 14

У марту 2019. је забиљежен је раст прихода од акциза на дуванске прерађевине, како на увозне тако и на домаће. Међутим, имајући у виду да је домаћа производња дуванских прерађевина у 2018. била преполовљена, раст наплате у марту буди само наду да неће доћи до гашења преостале прозводње коју чине само два брэнда цигарета. Због повећања специфичне акцизе на цигарете и резани дуван 1.1.2019. дошло је до раста малопродајних цијена цигарета и дувана. У таквим околностима раст наплате акциза на увозне дуванске прерађевине указује на „пузајуће“ преузимање тржишта дуванских прерађевина у БиХ од стране великих свјетских компанија постепеном супституцијом домаћих цигарета цигаретама из увоза. Поред тога, треба имати у виду да је раст малопродајних цијена цигарета у просјеку значајно испод онога који би компензовао у цијелости раст пореског терета на цигарете. Наведена резолвна и тржишна стратегија малобројних великих дуванских компанија на БХ тржишту резултовала је растом прихода од акцизе на дуванске прерађевине у првом кварталу 2019. од 2,3% (Графикон 14). Слиједом досадашњих пословних политика

преузимање дијела додатног пореског оптерећења на терет добити компанија обично је трајало тек неколико мјесеци, а најдаље два квартала, тако да се убрзо може очекивати раст малопродајних цијена цигарета, а потом и појава негативних ефеката по потрошњу и наплату акциза.

Према извјештају о готовинском току наплата прихода од акциза на деривате нафте је у првом кварталу 2019. била већа за 7,7% у односу на исти квартал 2018. (Графикон 15). Међутим, имајући у виду да је током 2018. била честа појава компензације обавеза за акцизе на деривате нафте ПДВ кредитом, да би се сагледала стварна кретања наплате акциза потребно је укључити наплату акциза компензацијом у основицу за поређење. Након корекције основице раст прихода од акциза на деривате нафте у првом кварталу 2019. године је износио 4,7% (Графикон 15, „укупна наплата“).

Кориговани трендови указују на закључак да се повећање пореског оптерећења деривата нафте није негативно одразило на потрошњу деривата у БиХ. Напротив, остварене су значајне стопе раста потрошње, а тиме и прихода од акциза, чак и у вријеме снажних турбуленција цијена нафте на свјетском тржишту. Поред тога, вишемјесечни ремонт Рафинерије је довео до супституције потрошње домаћих деривата нафте дериватима из увоза, што је има за посљедицу помјерање структуре тржишта деривата у корист увозних деривата⁸.

Повећање стопе путарине на деривате нафте од 1.2.2018. донијело је енорман раст прихода од путарине у 2018. години (Графикон 16).

⁸ Удио прихода од домаће акцизе на деривате нафте у првом кварталу 2019. у укупно наплаћеним акцизама пао је са максималних 44%, колико је забиљежено у 2010., на свега 13%.

Графикон 16

У првом кварталу 2019. остварен је раст од 21,8%. Будући да су се ефекти повећања путарине испољили само у јануару 2019. стопа раста у првом кварталу је знатно виша од стопе раста прихода од акциза на деривате. У остатку 2019. се очекује стабилизација стопа раста путарине у оквирима раста потрошње.

Наплату прихода од акцизе на кафу одликују снажне кварталне осцилације (Графикон 17), које су, ипак, донијеле раст од 3% у 2018. У прва два мјесеца 2019. остварен је раст кумулативне наплате од 2,9%. Међутим, у марту су приходи од акциза пали за 7,5%, што је анулирало позитиван раст, те је у коначници забиљежен пад наплате од 1,2%.

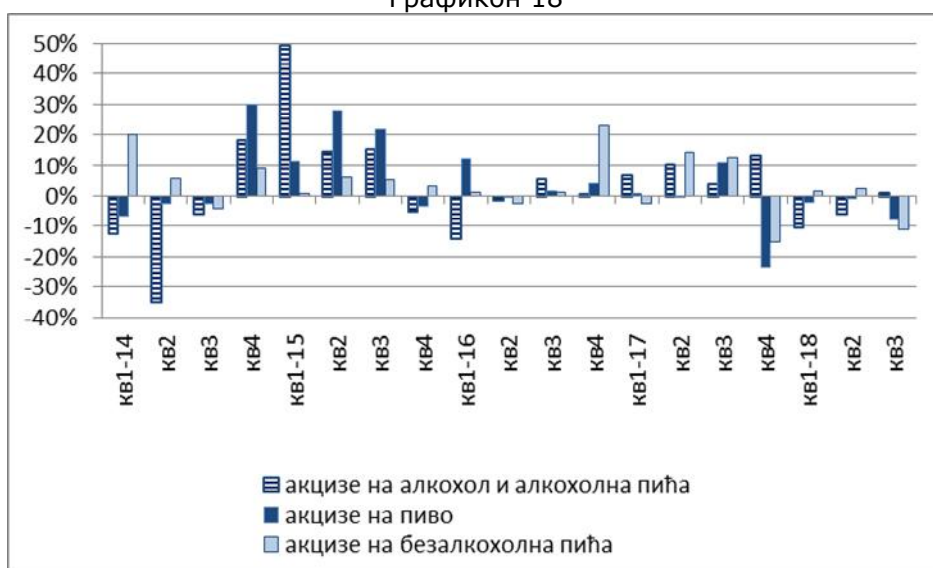
Графикон 17

У првом кварталу 2019. остварен је раст наплате прихода од акциза на безалкохолна пића од 12,9%, чиме су настављени позитивни трендови из четвртог квартала 2018 (Графикон 18). С

друге стране, настављају се негативни трендови у наплати акциза на алкохол и алкохолна пића из 2018. Наплата акциза је била мања за 5,1% у односу на исти квартал 2018. Након пет узастопних квартала негативног раста у првом кварталу 2019. остварен је висок раст прихода од акциза на пиво од 12,2%. Основни фактор високог раста наплате у првом кварталу је наплата старог дуга по основу домаће акцизе на пиво. Искључивање ефекта наплате старог дуга из наплате у 2019. резултује падом укупне наплате акциза на пиво од 10,2%. При томе је наплата домаће акцизе на пиво мања за 4,4%, док је у наплати акциза на увозна пива остварен раст од 3,5%. Но, то је било недовољно да би се компензовали негативни трендови у наплати домаће акцизе.

Графикон 18

2. Пројекције прихода од индиректних пореза 2019-2022

Пројекције прихода за период 2019-2022 доступне су у Табели 3. Како би се осигурала упоредивост пројектованих и наплаћених прихода од индиректних пореза, пројекције прихода од индиректних пореза приказане су на готовинској основи у складу са извјештајима УИО о наплати по врстама прихода.

У Табели 4. су приказане пројекције прихода у % БДП-а. Опадајући тренд индиректних пореза у БДП-у објашњава се пројектованим падом удјела потрошње у БДП-у (ДЕП).⁹ Пројектовани удио индиректних пореза у укупној потрошњи у наредном периоду је стабилан и износи 19,7% у 2019 (раст 0,2 п.п. у односу на 2018. г., вид. Табела 2), 19,6% у 2020. и 2021. години, и 19,5% у 2022. години.

⁹ Према пројекцијама ДЕП-а из марта 2019.г., удио укупне потрошње у БДП-у ће пасти са 93,8% у 2018. години на 87,8% у 2022.

Табела 3: Пројекције прихода од индиректних пореза у мил КМ (2019-2022)

Врста прихода (нето)	у мил КМ						Пројектована стопа раста			
	Извршење	Пројекција					2019	2020	2021	2022
		2018	2019	2020	2021					
ПДВ	3.839,0	3.979,5	4.106,3	4.246,5	4.405,0		3,7%	3,2%	3,4%	3,7%
Акцизе	1.444,7	1.480,1	1.495,6	1.517,1	1.539,6		2,5%	1,0%	1,4%	1,5%
Царине	286,6	302,3	324,4	348,1	376,3		5,5%	7,3%	7,3%	8,1%
Путарина	620,7	656,4	668,3	681,6	695,9		5,8%	1,8%	2,0%	2,1%
Остало	29,7	34,6	35,0	35,4	35,8		16,4%	1,1%	1,2%	1,2%
УКУПНО	6.220,8	6.452,9	6.629,6	6.828,7	7.052,6		3,7%	2,7%	3,0%	3,3%
Намјенска путарина *)	-385,9	-410,3	-417,7	-426,0	-435,0		6,3%	1,8%	2,0%	2,1%
СРЕДСТВА ЗА РАСПОДЈЕЛУ	5.834,9	6.042,7	6.211,9	6.402,7	6.617,7		3,6%	2,8%	3,1%	3,4%

Напомене:

*) Намјенска путарина је до 1.2.2018. износила 0,10 КМ/литар деривата нафте, а од 1.2.2018. 0,25 КМ/литар деривата нафте

**) Износ распоређене намјенске путарине у 2018. години према одредбама Закона о измјенама и допунама Закона о уплатама на Јединствени рачун и расподјели прихода¹⁰ не одговара у потпуности износу прикупљене намјенске путарине приказане у Табели 3 (385,9 мил КМ) због примјене новог модела расподјеле прикупљене намјенске путарине од 1.2.2018. према којем се расподјела не врши на дневној бази, него накнадно, по завршетку мјесеца за претходни мјесец на темељу прелиминарног/коначног извјештаја УИО о наплаћеним приходима по врстама. Расподјеле намјенске путарине од 0,10 КМ/литар деривата по старом моделу дневне расподјеле окончана је 31.1.2018., а расподјела намјенске путарине од 0,25 КМ/литар деривата ентитетима и Брчко Дистрикту према новом моделу започела је тек у марту 2018.

¹⁰ Службени гласник БиХ бр. 91/17

Табела 4: Пројекције прихода од индиректних пореза у % БДП-а (2019-2022)

Врста прихода (нето)	у % БДП-а				
	Извршење**)	Пројекција			
		2018	2019	2020	2021
ПДВ	11,3%	11,2%	11,1%	10,9%	10,7%
Акцизе	4,2%	4,2%	4,0%	3,9%	3,7%
Царине	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%
Путарина	1,8%	1,8%	1,8%	1,7%	1,7%
Остало	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
УКУПНО	18,3%	18,2%	17,9%	17,5%	17,2%
Намјенска путарина *)	-1,1%	-1,2%	-1,1%	-1,1%	-1,1%
СРЕДСТВА ЗА РАСПОДЈЕЛУ	17,1%	17,0%	16,7%	16,4%	16,1%

Напомена:

*) Намјенска путарина је до 1.2.2018. износила 0,10 КМ/литар деривата нафте, а од 1.2.2018. 0,25 КМ/литар деривата нафте

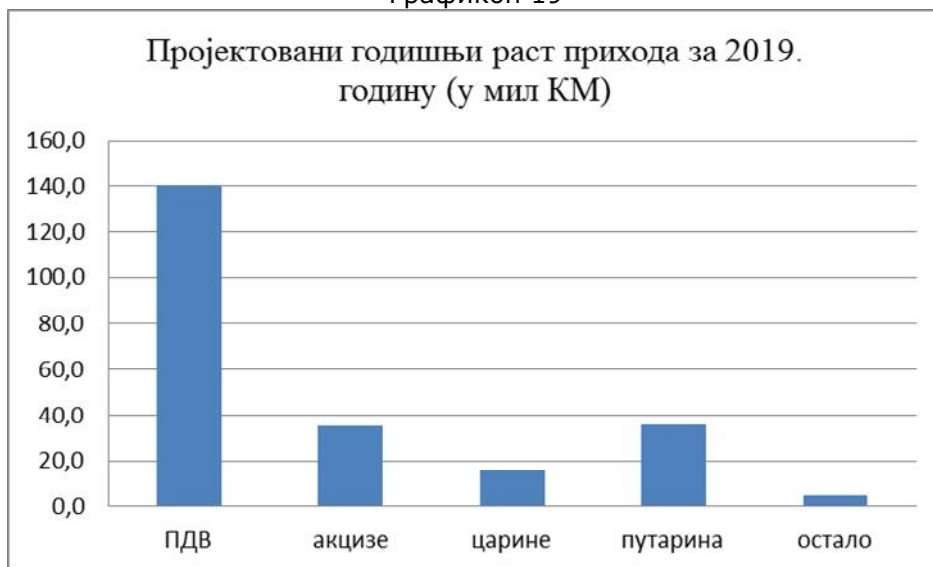
**) С обзиром да за 2018 нису били доступни званични подаци из националних рачуна, него су узете пројекције БДП-а од стране ДЕП-а (март 2019), подаци у колони „Извршење за 2018“ се такође могу сматрати пројекцијама.

2.1. Пројекције за 2019. годину

Пројектовани износ нето наплате прихода од индиректних пореза за 2019. годину износи 6.452,9 мил КМ што је за 3,7% више него у 2018. години. Пројектовани раст прихода у апсолутном износу износи 232,1 мил КМ.

Графикон 19 приказује учешће појединих врста прихода у пројектованом апсолутном расту укупних прихода (у мил КМ).

Графикон 19

ПДВ

Највећи допринос пројектованом апсолутном расту прихода у 2019. годину имају приходи од ПДВ-а (140,4 мил КМ). Основни фактори који су утицали да пројектована стопа раста годишње наплате (3,7%) буде чак 1,3 п.п. испод остварене стопе раста нето ПДВ-а у првом кварталу 2019. су:

1. Пројекције макроекономских показатеља на нивоу године (ДЕП), првенствено раста приватне потрошње која је испод раста прихода у првом кварталу 2019.
2. Кориштена претпоставка о изостајању компензације обавеза за акцизе и путарине из потраживања по основу ПДВ кредита у 2019. години. С обзиром да незнатан дио компензације обавеза у 2018. години извршен у првом кварталу (3,0 мил КМ), у наредном периоду (IV-XII 2019) се може очекивати нижи раст прихода од ПДВ-а него у првом кварталу због веће основице за поређење у претходној години по овом основу. Кориштење ове претпоставке одразило се на пројекције прихода од акциза на деривате нафте и путарине у истом износу у супротном смјеру (+).

Акцизе

Пројектовани износ укупних прихода од акциза у 2019. години износи 1.480,1 мил КМ, што је за 35,4 мил КМ или 2,5% више од остварења у 2018.

Приходи од акциза на деривате нафте

Највећи дио раста акциза у 2019. години од потиче од пројектованог раста акциза на деривате нафте који је значајан због кориштене претпоставке о изостанку компензације обавеза за акцизе и путарине из потраживања по основу ПДВ кредита у 2019. години. У прилог пројектованом високом расту акциза на деривате нафте иду и повољни трендови наплате ових прихода у првом кварталу 2019 (вид. дио 1.3.2. Наплата у првом кварталу 2019., Графикон 15)

Приходи од акциза на дуван

Текућа кретања наплате акциза на дуванске прерађевине у првом кварталу 2019. указују на погоршање трендова. То је и очекивано с обзиром на посљедње повећање специфичне акцизе од 1.1.2019., које је узроковало повећање малопродајних цијена дуванских прерађевина. Раст цијена ствара додатне потицаје за супституцију легалних дуванских прерађевина са нелегалним или ручно мотаним цигаретама, што резултује даљњим сажимањем вриједности легалног тржишта дуванских прерађевина и падом легалне потрошње цигарета, мјерене бројем издатих акцизних маркица. У таквим околностима, уз појачане мјере против јачања црног тржишта, у најбољем случају може се очекивати наплата прихода од акциза на нивоу наплате из 2018. године. Укупну ситуацију ће релаксирати чињеница да би по процјенама укупна акциза садржана у малопродајних цијена свих цигарета требала у 2019. достићи законски праг од 176 КМ/1000 цигарета. Испуњавањем тог законског плафона, који уједно представља и стандард опорезивања цигарета у ЕУ, неће више бити обавезног повећања специфичне акцизе на цигарете почетком 2020. године. Након десет година континуираног раста цијена цигарета конзументи цигарета неће бити под притиском стварања краткорочних залиха цигарета крајем године, што би се требало у мањој мјери одразити на пословне политике дуванских компанија, у смислу промјене динамике увоза, као и на шему наплате акциза у 2019., које се у случају увоза наплаћују *ex ante*.

Путарина

Пројектовани износ путарине у 2019. години износи 656,4 мил КМ што је за 5,8% више од остварења у 2018. Пројектовани раст путарине од 35,7 мил КМ у 2019. заснован је на:

1. ефекатима раста намјенске стопе путарине у јануару 2019 у односу на јануар 2018 (измјене Закона о акцизама примјењују се од 1.2.2018.),
2. Процјенама реалног раста макроекономских показатеља (ДЕП)
3. Претпоставке о изостанку компензације обавеза за путарину из потраживања по основу ПДВ кредита у 2019. години.

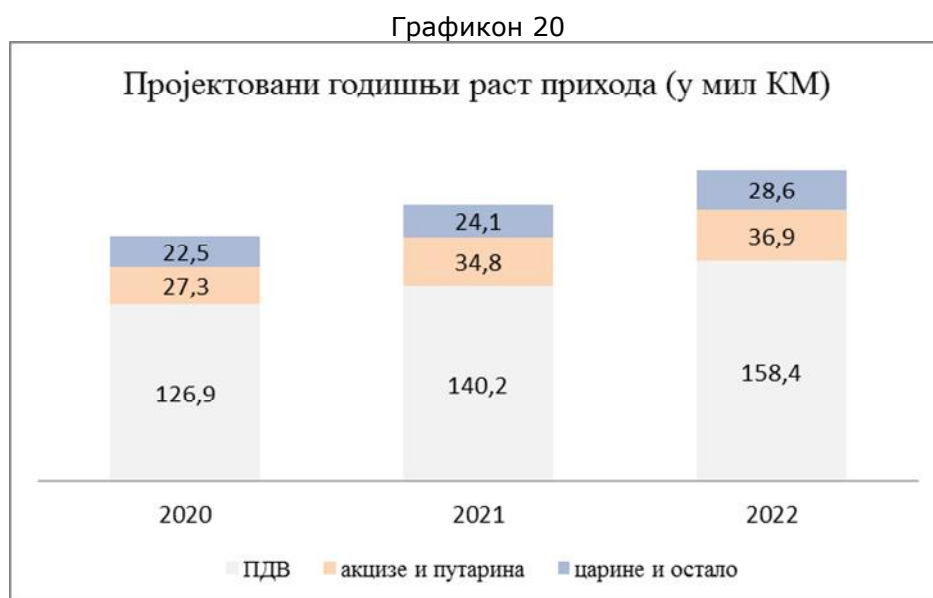
Царине

Пројекција прихода од царина за 2019. годину износи 302,3 мил КМ, а заснована је на текућим трендовима наплате и пројекцијама раста увоза.

2.2. Пројекције за период 2020-2022

Пројектоване стопе раста прихода за 2020., 2021., и 2022. годину износе 2,7%, 3,0% и 3,3% респективно. Пројекција прихода у наведеном периоду заснована је на пројектованим релевантним макроекономским показатељима, историјској сезонској шеми наплате и пројекцијама појединих категорија прихода за 2019. годину. Као и у случају 2019., године пројекције су израђене на готовинској основи. Претпостављено је да неће бити компензација обавеза за акцизе и путарину и потраживања по основу ПДВ-а. Уколико их евентуално буде то се може одразити на одступања наплате од пројекција по врстама прихода, а не на укупну наплату индиректних пореза.

У Графикону 20. је приказан пројектовани годишњи раст прихода по врстама.

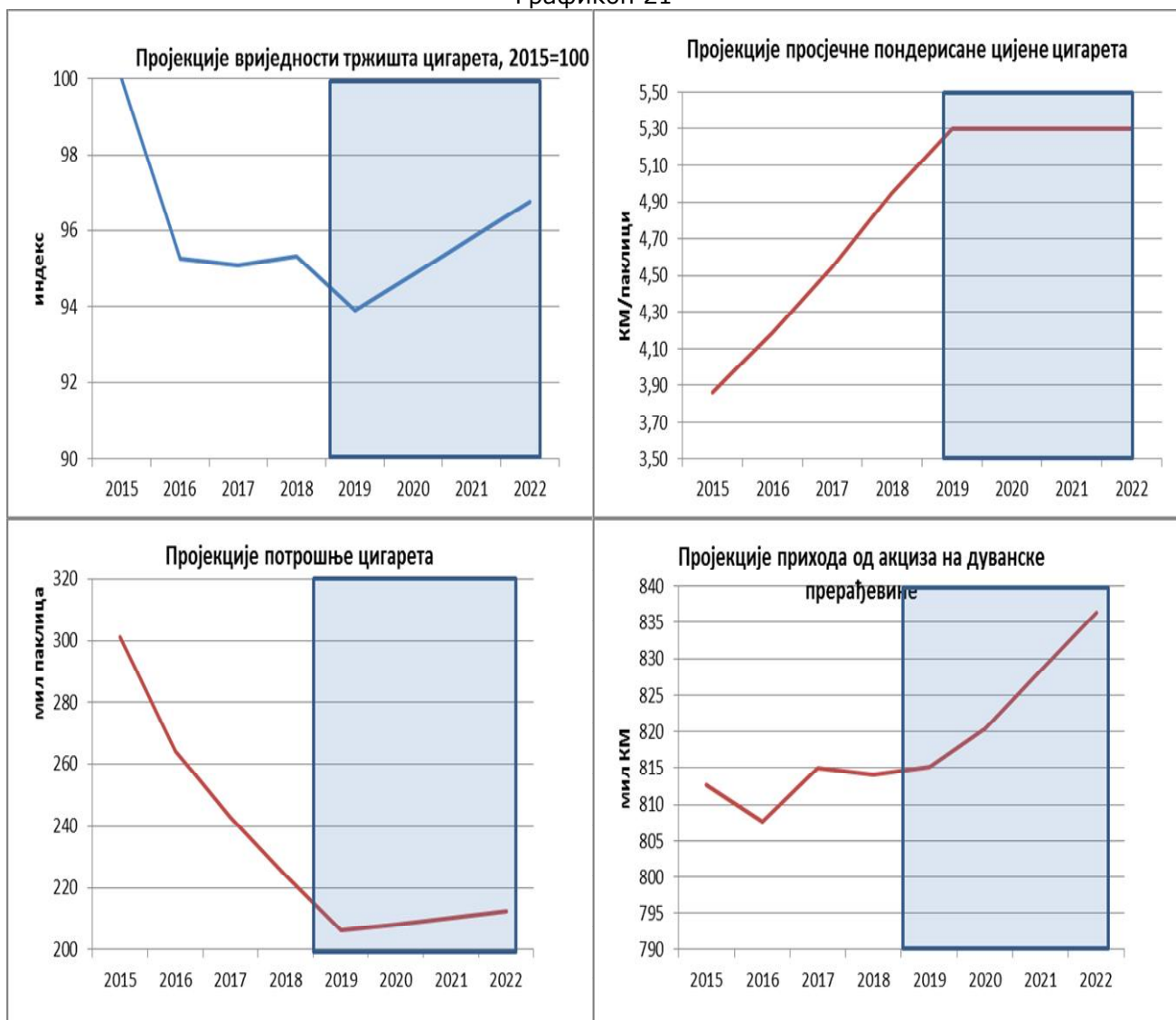

Приходи од путарине не доприносе значајно пројектованом апсолутном расту прихода у периоду 2020-2022. године, због исцрпљивања ефеката раста пореских стопа. Пројекције

акциза (изузев дијела акциза на дуван које се наплаћују *ad valorem*) и путарине базиране су на пројекцијама реалних стопа раста одговарајућих пројекција макроекономских показатеља, што је, још један од разлога, поред пада удјела потрошње у БДП, тренда пада пројектованих износа прихода у БДП-у (вид. Табела 4).

Највећи генератор суфицита прихода од индиректних пореза у наведеном периоду је ПДВ, с обзиром на његово значајно учешће у приходима, те планираним стабилним стопама раста у складу са пројекцијама потрошње. У све три наведене године приходи од ПДВ-а генеришу преко 70% апсолутног годишњег пројектованог раста прихода .

Графикон 21

Полазећи од претпоставке да ће процес хармонизације акциза на цигарете са стандардима ЕУ бити окончан у 2019. години у наредне три године може се очекивати стабилизација тржишта дуванских прерађевина, па потом и опоравак (Графикон 21). Остварење наведених прогноза зависи од раста дохотка, који би могао утицати да се пушачи који су раније због високих цијена цигарета прешли на резани дуван поново врате на потрошњу цигарета. У

таквим околностима реално је очекивати прво стагнацију, а потом и опадање тржишта резаног дувана. Ипак, вриједност тржишта цигарета неће на крају планираног периода достићи ниво из 2015. године. С обзиром да је пријеко потребно стабилизovati тржиште очекује се и стабилизација цијена у просјеку. Могуће је да ће због позиционирања на тржишту бити промјена цијена појединих брендова, поготово имајући у виду потпуну неизвјесност у вези будућности домаће производње цигарета. Рапидно смањење производње домаћих цигарета током 2018. имало је за посљедицу промјену структуре цигарета, односно супституцију домаћих цигарета брендovима из увоза, што је, у коначници, довело до раста просјечне пондерисане цијене цигарета у БиХ изнад очекиване. Промјена структуре тржишта цигарета у корист увозних донијела је и промјене шеме наплате прихода од акциза¹¹ и, у коначници, вишу наплату акциза у 2018. од очекиване. Раст вриједности тржишта цигарета уз стагнацију малопродајних цијена могао би резултовати slabим растом потрошње цигарета, након десетљећа оштрог пада. У наведеним околностима у 2020. је могуће очекивати раст прихода од акциза од 0,7%, а у 2021. и 2022. од 1% (Графикон 20). Важан фактор остварења прогнозираног раста наплате прихода од акциза јесте ефикасност мјера за борбу против црног тржишта.

3. Разлике у односу на претходне пројекције

3.1. Разлике пројекција за 2018. годину

Према пројекцијама Одјељења из октобра 2018. године била је очекивана стопа раста прихода од индиректних пореза од 7,3%. Извршење је премашено за 1,3 п.п. или за 78,2 мил КМ (0,23% пројектованог БДП-а). Ако посматрамо октобарске пројекције по врстама прихода, видјећемо да су премашене на приходима од ПДВ-а и акциза на дуван (Табела 5).

Табела 5. Разлика остварених прихода у 2018. години од пројекција из октобра 2018

	акцизе				Царине	Путари на	Остало	Укупно
	ПДВ	нафта	дуван	остало				
у мил КМ	80,2	0,2	7,2	0,5	-0,4	0,5	-10,0	78,2
у % БДП *)	0,24%	0,00%	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,03%	0,23%

*) Пројекција БДП, ДЕП, март 2019

Приходи од ПДВ-а су већи због позитивних трендова нето наплате у посљедњем кварталу 2018. Ниже остварење поврата од очекивања из октобра, првенствено по основу међународних пројеката, позитивно се одразило на нето наплату. Приходи од акциза на дуван пребачени су због супституције дијела потрошње домаћих цигарета цигаретама из увоза, те посљедичног временског помака дијела прикупљених прихода у 2018. годину (вид. фусноту 11). Све остале категорије прихода (царине, путарине, остале категорије акциза) су остварене на нивоу пројектованог износа (разлике између пројектованих и остварених прихода варирају између 0 и 1 мил КМ). Изузетак су и „остали приходи“, којих је остварено 10 мил КМ мање од октобарских пројекција, а одступање се односи на неусклађене приходе на ЈР чији износ зависи искључиво од административних фактора.¹² Мањи износ остварених неусклађених прихода од њиховог кумулатива у прва три квартала позитивно се одразио на остварене износе других категорија прихода, првенствено прихода од ПДВ-а.

¹¹ Акцизе на домаће цигарете се уплаћују по мјесечној пријави десет дана након истека мјесеца, а акцизе на увозне цигарете приликом подизања акцизних маркица, што је мјесец – мјесец и по прије момента увоза/потрошње.

¹² Неусклађени приходи подразумијевају приходе код којих се не могу довести увезу аналитика уплата (јединствени рачун) и аналитичке евиденције обвезника у модулима ИТ система УИО.

Ако, са друге стране, посматрамо пројекције Одјељења из октобра 2017. на којима су засновани буџети за 2018. годину, видјећемо да су пребачене за 218,1 мил КМ или +0,64% пројектованог БДП-а. Треба имати у виду да укупно остварени приходи у 2018. години нису упоредиви са пројекцијама из 2017. године због остварених ефеката измјена Закона о акцизама у 2018.г. који тада нису били инкорпорисани у пројекције због тадашњих непознаница погледу усвајања измјена Закона о акцизама. Ако упоредимо средства за расподјелу у 2018. години (која не укључују наведене ефекте) са пројекцијама из октобра 2017. године, видјећемо да су остварена на нивоу који је тада био планиран (разлика свега - 12,7 мил КМ или -0,04% пројектованог БДП-а).

3.2. Разлике пројекција за период 2019-2021

Разлике пројекција индиректних пореза за период 2019-2021 у односу на пројекције из октобра 2018. године произилазе из промјене трендова наплате појединих врста прихода и промјена у пројекцијама макроекономских показатеља (вид. Графיקони 1-3 у дијелу 1.1. Пројекције макроекономских показатеља).

У односу на пројекције Одјељења из октобра 2018. измијењена је и претпоставка о компензацији обавеза за акцизе и путарине из потраживања по основу ПДВ кредита¹³. У пројекцијама Одјељења из априла 2019. је напуштена наведена претпоставка, с обзиром на вишемјесечни ремонт Рафинерије, те посљедични пад потрошње домаћих деривата и њихову супституцију увозним. Логично је да би смањење обавеза за домаће акцизе на деривате нафте у 2019. години требало довести до смањења потребе за кориштењем ПДВ кредита у сврху измирења обавеза за исте. Поново се напомиње да кориштење било које претпоставке о износивању компензације обавеза не утиче на укупне пројектоване приходе, него на поједине врсте исказане на готовинској основи.

Преглед разлика пројекција по врстама прихода у односу на пројекције из октобра приказан је у Табели 6. Разлике су исказане у мил КМ и у % пројектованог БДП-а (ДЕП, март 2019).

Табела 6: Разлике пројекција за период 2019-2021 у односу на пројекције из октобра 2018.

	у мил КМ			у % БДП-а *)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
ПДВ	106,8	115,9	126,5	0,30%	0,31%	0,32%
Акцизе	40,8	26,5	15,0	0,11%	0,07%	0,04%
Царине	-2,1	2,6	7,6	-0,01%	0,01%	0,02%
Путарина	8,8	11,5	14,4	0,02%	0,03%	0,04%
Остало	-5,6	-5,6	-5,6	-0,02%	-0,02%	-0,01%
УКУПНО	148,7	151,0	158,0	0,42%	0,41%	0,40%

*) Пројекција БДП, ДЕП, март 2019

ПДВ

Из Табеле 6. се може закључити да су највеће разлике на приходима од ПДВ-а. Разлике на овој врсти прихода потичу од:

¹³ У пројекцијама из октобра 2018. године је наведено слједеће „Пројектовани износи пребијања обавеза за акцизе и путарину и потраживања по основу ПДВ-а у периоду 2019-2021 сразмјерни су пројектованим износивањима 2018. године, а евентуалне грешке у процјенама могу се одразити на одступања наплате од пројекција по врстама прихода, а не на укупну наплату индиректних пореза”.

- промјене основице, односно већег извршења прихода од ПДВ-а у 2018. од пројектованог износа у октобру (вид. Табелу 5);
- позитивних трендова наплате у првом кварталу 2019, изнад пројектоване стопе раста потрошње за 2019. годину (вид дио 1.3.2. Наплата у првом кварталу 2019);
- промјене пројектованих стопа раста приватне потрошње (вид. Графикон 3);
- промјене претпоставке о компензацији обавеза за акцизе и путарине из потраживања по основу ПДВ кредита у односу на пројекције Одјељења из октобра 2018.

Акцизе и путарина

Разлике пројекција акциза у односу на пројекције из октобра потичу од:

- промјене основице, односно већег извршења прихода од акциза на дуван у 2018. од пројектованог износа у октобру (вид. Табелу 5);
- промјене пројектованих стопа макроекономских показатеља (вид. Графикон 1-3)
- споријег раста вриједности тржишта цигарета у односу на раст потрошње;
- промјене претпоставке о компензацији обавеза за акцизе и путарине из потраживања по основу ПДВ кредита у односу на пројекције Одјељења из октобра 2018.

Царине

Разлике пројекција царина у односу на пројекције из октобра потичу од:

- позитивних трендова наплате у првом кварталу 2019, изнад пројектоване стопе раста увоза за 2019 (вид дио 1.3.2. Наплата у првом кварталу 2019);
- Промјене пројектованих стопа увоза (вид. Графикон 2)

4. Ризици

С обзиром на основне поставке пројекција индиректних пореза и укупне економске услове у БиХ и у свијету остварење пројектованог нивоа прихода од индиректних пореза у периоду 2019-2022 је подложно сљедећим ризицима:

- Пројекције прихода од индиректних пореза уско су везане за пројекције макроекономских показатеља ДЕП-а. Свако одступање ових параметара од пројектованих вриједности представља ризик за пројекције прихода;
- Слабији економски опоравак главних извозних партнера БиХ (ЕУ, земље СЕФТА) повећава ниво ризика за остварење макроекономских пројекција, а тиме и пројекција прихода од индиректних пореза у цјелини;
- Јачање црног тржишта дуванских прерађевина, узроковано бржим растом пореског оптерећења цигарета у БиХ у односу на земље у окружењу, може угрозити извршење пројекција прихода од акциза на цигарете;
- Слабљење регионалне пореске конкурентности због погоршања политике индиректних пореза у БиХ у смислу раста специфичне акцизе на дуванске прерађевине довешће до смањења екстерне потражње (пограничне, транзитне, туристичке);
- Масован одлив становништва може проузрочити смањење опорезиве потрошње коју су незапослених грађани који напуштају БиХ финансирани доходима из сиве економије или из дознака из иностранства, као и потрошње радно-активних особа које напуштају БиХ, чији ће се доходак због сељења породица већином трошити изван БиХ;
- Појава екстерних шокова, у виду раста цијена нафте и деривата на свјетском тржишту изван садашњих очекивања, погодиће тржиште деривата у БиХ и негативно ће се одразити на потрошњу деривата, а тиме и на извршење пројекција прихода од акциза на деривате и путарине из цијене нафтних деривата.